

ประกาศสถาปนาพระราชทานสุพรรณบัฏ
เจ้าพระยายมราช

สุภมัสสุ พระพุทธศาสนกาล ๒๕๖๗ พรรษา มกราคมมาส
ปฐมสุภมัสสุ คุรุวาร กาลกำหนด

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ เอกอัคร
มหาดุรุษบรมนราธิราช พิณิตประชานารถมหาสम्मตวงศ์ อติศัย
พงศวิมลรัตนัน วรขัตติยราชโกโรดอม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิ
ราชสังกาศ อุกโตสุชาติสังสุทธเคราะหณี จักร์บรมนาถ จุพา

วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๔๖๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ หน้า ๓๖๓๐

ลงกรณราชวรางกูร บรมมกุฎนเรนทรสูรสันตติวงศวิสิษฐุ์ สุสา
ชิตบุรพาธิการ อุดลยภกฤษฏาภินิหารอดิเรกบุญฤทธิ์ ธิัญลักษณ์
วิจิตรโสภากยสรรพวงค์ มหาชโนตตะมังกประณตบาทบงกช
ยุกต ประสิทธิสรรพศุภผลอุดมบรมสุขุมาลัย์ ทิพยเทพาวตาร
ไพศาลเกียรติคุณอดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ์ บรมสิักดิ์
สมญาเทพทวาราวดี ศรีมหาบุรุษสุดสมบัติ เสนางคณิกรรัตน
อัสวโกศลประพนธปรีชา มัทวสมาจาร บริบูรณ์คุณสารสยามา
ทินกรวรรตเมกราชติลก มหาปรีวารนายกอนันต มหันตวรฤทธิ
เดช สรรพวิเศษสิรินทรบรมชนกาศิสรสมมต ประสิทธิวรยศ
มโหดม บรมราชสมบัติ นพปฎลเสวตรฉัตรฉัตร ศรีรัตโน
ปลักษณ์มหาบรมราชาภิเศกภิสิต สรรพทศทิสวิชาติไชย สกล
มไหศวิริยมหาสวามินทร์ มเหศวรมหินทรมหารามาชิราชวโรดม
บรมนารถชาติอาชาวไศรย์ พุทธชาติไตรรัตนสรณารักษ์ อุดลย
ศักดิ์อรคนเรศราชิบดี เมตตากฤษฏาสีตลหฤไทย อโนปไมย
บุญการ สกลไพศาลมหารัชฎาธิเบนทรปรเมนทรธรรมิกมหา
ราชาธิราช บรมนารถบพิตร พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชดำริเห็นว่า เจ้าพระยายมราชเป็นข้าราชการผู้หนึ่งซึ่ง
ได้รับราชการมีความชอบความดี เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยใน

เล่ม ๔๑ หน้า ๓๖๓๑ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๔๖๗

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๕ มาแต่รัชกาลก่อน สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงได้ทรงยกย่องว่าเป็นผู้มีสติปัญญาสามารถในราชการและขอทรงจงรักภักดีต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ปราบกฏอยู่ในประกาศกระแสนพระบรมราชโองการเมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานหิรัญบัฏสถาปนาเป็นเจ้าพระยาฯ เสนาบดีกระทรวงนครบาลเมื่อพระพุทธศักราช ๒๔๕๑ นั้นแล้ว

มาถึงรัชกาลปัจจุบันนี้ เจ้าพระยายมราชก็ได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยความซื่อตรงจงรักภักดีต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท กอปรด้วยความสามารถและความเพียรความอดสาหะมิได้ย่อหย่อน ลงกว่าเมื่อในรัชกาลก่อน ได้พยายามจัดการงานในหน้าที่ราชการกระทรวงนครบาลให้เป็นระเบียบแบบแผนเรียบร้อยเจริญขึ้นหลายอย่าง เป็นต้นว่าจัดการตำรวจพระนครบาล ระเบียบการปกครองห้องที่ในมณฑลราชธานี กังการสุขาภิบาลในพระนคร คือการสร้างประปาและโรงไฟฟ้าหลวง ให้สำเร็จเป็นประโยชน์อันใหญ่ยิ่งหลายประการ ในเวลาเมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้นดังเช่นเมื่อกรุงสยามเข้าสู่มหายุทธสงครามอันเจ้าพระยายมราชมีหน้าที่สำคัญส่วนหนึ่งก็สามารถปฏิบัติได้ดังพระราชประสงค์ เป็นเหตุให้ทรงไว้วางพระราชหฤทัยในสติปัญญาสามารถของเจ้าพระยายมราช ที่จัดบังคับ

วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๔๖๓ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ หน้า ๓๖๓๒

บัญชาการกระทรวงใหญ่ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรด
กระหม่อมให้รวมกระทรวงมหาดไทย กับกระทรวงนครบาลเข้า
เป็นกระทรวงอันเดียวกัน ให้เจ้าพระยามราชบังคัมบัญชาเมื่อ
พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ เจ้าพระยามราชก็สามารถบังคัมบัญชา
การทั้งสองกระทรวงซึ่งรวมกัน นั้นให้เรียบร้อยได้ตั้ง พระราช
ประสงค์ เป็นความชอบซึ่งได้มีในรัชกาลปัจจุบันนี้สืบมา

อนึ่งทรงพระอนุสรคำนึงถึงคุณูปการของเจ้าพระยามราชซึ่ง
ได้มีมาในส่วนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำเดิม
แต่เมื่อทรงศึกษาวิชาการอยู่ในยุโรป เจ้าพระยามราชรับ
ราชการอยู่ในยุโรปเวลานั้นก็ได้เป็นผู้แนะนำชักจูงพระอักษร
ไทยถวาย ทั้งได้ปฏิบัติบำรุงพระองค์ในเวลาเมื่อทรงพระประ
สอเป็นครั้งคราว และเมื่อต้องเสด็จไปประทับทรงศึกษาอยู่
ที่ต่างไกลสถานทุกก็ได้เคยไปเฝ้าบ่อย ๆ เพื่อให้ทรงคลาย
ความฉันทพระราชนฤทัยในเวลาเสด็จประทับอยู่ณต่างประเทศ
เนื่อง ๆ ครั้นเสด็จคืนมายังพระนครเมื่อก่อนเถลิงถวัลยราช
สมบัติ เจ้าพระยามราชก็ได้เฝ้าเพื่อต่อบรรดากาทั้งปวงซึ่ง
มีพระราชประสงค์จะให้ช่วยเหลือมาเป็นนิตย์ ทรงประจักษ์
ถึงความจงรักภักดี ของเจ้าพระยามราชซึ่งมีต่อพระองค์เสมอ
มา ครั้นเมื่อเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้วนอกจากความชอบ

เล่ม ๔๑ หน้า ๓๖๓๓ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๔๖๓

ในหน้าที่ราชการตามตำแหน่งดังกล่าวมาข้างต้น การอันใดซึ่งโปรดฯ ให้จัดทำตามพระราชดำริห์และพระราชประสงค์ ในส่วนพระองค์ เจ้าพระยายมราชก็เอาใจใส่เอื้อเฟื้อต่อการนั้นๆ เพื่อจะให้ เป็นไปได้ดังพระราชดำริห์และพระราชประสงค์ ทุกอย่างทุกประการ ยกตัวอย่างดังเช่นจัดการคณะเสื่อป่าตั้งแต่ทรงพระราชดำริห์ขึ้น เจ้าพระยายมราชก็สมัครเข้าเป็นสมาชิก แล้วได้ช่วยพระราชธุระจัดบำรุงการต่อมาจนบัดนี้ ได้เป็นตำแหน่งผู้บัญชาการกองเสนารักษาดินแดนกรุงเทพฯ ฯ อันนับว่าเป็นหลักของคณะเสื่อป่าอยู่คนหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงถือว่าเจ้าพระยายมราชเป็นมุขมนตรีและองคมนตรี ที่สำคัญทั้งเป็นราชสุกมิตรในส่วนพระองค์อยู่คนหนึ่งในบัดนี้ มีพระราชประสงค์จะทรงยกย่องเกียรติยศเจ้าพระยายมราชให้สมกับความชอบความดีดังกล่าวมา ทรงพระราชดำริห์ว่าเจ้าพระยายมราชได้รับพระราชทานหิรัญบัฏยิ่งต่ำกว่ายศซึ่งได้ ทรงตั้งให้เป็นมหาอำมาตย์นายก อยู่บัดนี้

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้สถาปนาเจ้าพระยายมราชขึ้นเป็นเจ้าพระยา รับพระราชทานสุพรรณบัฏ มีสมญาจารึกในสุพรรณบัฏว่าเจ้าพระยายมราช ชาติเสนาภคณวินทร์ มหินทราราชศักดิ์รักษ์ ภูมิพิทักษ์โลกาภิกรณ ราชสีหามุรธาธรสมุห